

»Mladi za napredek Maribora 2021«

38. srečanje

UMETNOST – zame, zate in za nas

Raziskovalno področje: UMETNOST

RAZISKOVALNA NALOGA

**Petra Lebar Kac
Mojca Rojc**

**Maša Bozovičar
Lina Simerl**

Osnovna šola Janka Padežnika Maribor

Maribor, 2021

»Mladi za napredek Maribora 2021«

38. srečanje

UMETNOST – zame, zate in za nas

Raziskovalno področje: UMETNOST

RAZISKOVALNA NALOGA

Petra Lebar Kac
Mojca Rojc

Maša Bozovičar
Lina Simerl

Osnovna šola Janka Padežnika Maribor

Maribor, 2021

KAZALO

POVZETEK	3
ZAHVALA.....	4
1 UVOD	5
1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge	6
1.2 Hipoteze raziskovalne naloge.....	6
1.3 Predvidena nova spoznanja	6
1.4 Metodologija dela.....	7
1.4.1 Metoda preučevanja pisnih virov in literature	7
1.4.2 Metoda anketiranja	7
1.4.3 Obdelava podatkov.....	7
1.5 Teoretično ozadje raziskovalnega problema	8
1.6 Kaj je umetnost?.....	9
1.6.1 Glasbena umetnost.....	10
1.6.2 Likovna umetnost	11
1.6.3 Gledališče, film.....	11
1.6.4 Plesna umetnost.....	11
1.6.5 Besedna umetnost, Književna umetnost.....	12
1.6.6 Spletna umetnost	12
1.6.7 Uporabna umetnost.....	12
1.7 Vpliv umetnosti na človeka	13
2 RAZISKOVALNI DEL	14
2.1 Sedanje stanje	14
2.2 Analiza podatkov.....	14
2.2.1 Raziskovalni vzorec.....	15
2.3 Intervjuji	22
3 RAZPRAVA	31
3.1 Interpretacija pridobljenih podatkov	31
3.2 Vrednotenje hipotez	31
3.3 Samoevalvacija raziskovalnih metod in raziskovalnega dela.....	33
4 SKLEP	34
5 DRUŽBENA ODGOVORNOST	35
6 VIRI IN LITERATURA.....	36
7 PRILOGE	37

KAZALO TABEL:

Tabela 1 Spol anketirancev	15
Tabela 2 Izobraževalni nivo	15
Tabela 3 Dejavnosti učencev v prostem času.....	16
Tabela 4 Predstava besede UMETNOST	16
Tabela 5 Ukvarjanje učencev z umetnostjo.....	17
Tabela 6 Razlogi za neukvarjanje z umetnostjo.....	17
Tabela 7 Vrste umetnosti s katero se ukvarjajo učenci	18
Tabela 8 Strošek za umetnost.....	18
Tabela 9 Najpogostejša družba pri umetniških aktivnostih	19
Tabela 10 Področja umetnosti, ki so mladim blizu oziroma so z njo povezani	19
Tabela 11 Spodbujanje države pri umetniškem udejstvovanju mladih.....	20
Tabela 12 Razlogi za pozitivno mnenje o spodbujanju države pri umetniškem udejstvovanju mladih.....	20
Tabela 13 Razlogi za negativno mnenje o spodbujanju države pri umetniškem udejstvovanju mladih.....	21
Tabela 14 Mnenje o počutju umetnikov v času epidemije.....	21

POVZETEK

Umetnost je pojem, ki ga je težko definirati, postaviti v okvir. Zasedimo lahko veliko različnih razlag in definicij, ki na nek način pojasnjujejo pojem umetnosti. Terminološko lahko zasledimo klasične definicije umetnosti, ki so si med seboj bolj kot ne podobne, ko pa raziskovanje preide v prakso, pa spoznamo, da vsak posameznik dojema umetnost nekoliko drugače. Zlahka rečemo, da je tudi to umetnost. Ob raziskovanju lahko izpeljemo, da je umetnost tisto, kar se dotakne naše duše ali uma na različne, tako pozitivne, kot tudi negativne načine in povzroči čustven preskok v procesu dojetja. Umetnost je v nas od rojstva dalje. Vsak gib, zvok, beseda ali slika je lahko umetnost in pomembno je, da se zavedamo, da je umetnost del nas. Umetnost je potrebno spodbujati, razvijati in krepiti, saj lahko človeku pripomore do polnejšega življenja, če v umetnosti najde motivacijo, možnost izražanja in posledično tudi krepitev telesa, duše in uma.

Ključne besede: umetnost, raznolikost, dojetje, življenje

ABSTRACT

Art is a concept that is difficult to define, to put in a frame. We can trace many different explanations and definitions that in some way explain the concept of art. Terminologically, we can trace classical definitions of art, which are more than similar to each other, but when research is put into practice, we realize that each individual perceives art somewhat differently. It is easy to say that this is also an art. In researching, we can conclude that art is what touches our soul or mind in a variety of both positive and negative ways and causes an emotional leap in the process of perception. Art has been in us since birth. Every movement, sound, word or image can be art and it is important to be aware that art is a part of us. Art needs to be encouraged, developed and strengthened, because it can help a person to live a fuller life if he finds motivation in art, the possibility of expression and consequently, the strengthening of body, soul and mind.

Key words: art, diversity, perception, life

ZAHVALA

Zahvaljujema se mentoricama, da sta naju spodbujali in popeljali v področje umetnosti, ki ima za naju velik pomen ter si vzeli čas za najina vprašanja in dileme. Hvala tudi vsem učencem in intervjuvancem, ki so s svojimi odgovori prispevali k oblikovanju raziskovalne naloge.

1 UVOD

"Izzvati v sebi že nekoč doživljeno čustvo in nato s kretnjami, linijami, barvami, podobami, izraženimi z besedami, predati to čustvo tako, da tudi drugi doživijo isto čustvo, to je stvar umetnosti," je nekoč zapisal Lev Nikolajevič Tolstoj.

Pa vendar se nam ob tej misli poraja vprašanje ali je to res umetnost? Vsak človek namreč izraža čustva na svoj način. Kar je za nekoga umetnost, je lahko nekoga za drugega »kič«. Že od malih nog se govori o umetnosti, umetniškem izražanju, a je le to velikokrat ozko osredotočeno na likovno ali glasbeno umetnost. Pa vendar imamo ljudje različne poglede na to besedo.

Zato smo se odločili raziskati kaj pomeni umetnost ljudem, odraslim in najstnikom.

1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge

S pomočjo raziskovanja želimo predstaviti različna področja umetnosti, kaj jo opredeljuje, kateri programi delujejo pod tem pojmom, kje in kdaj se ljudje srečujejo z umetnostjo. Prav tako želimo raziskati vpliv umetnosti na vsakdanje življenje ljudi.

1.2 Hipoteze raziskovalne naloge

Predpostavljamo namreč:

- da mladi zelo ozko opredeljujejo pojem umetnosti in aktivnosti v zvezi njo ter jo najpogosteje povezujejo z glasbo in likovnim izražanjem,
- da se vsak mladostnik ukvarja z umetnostjo,
- da ima država pomembno vlogo pri razvoju umetnosti med mladimi,
- da ima umetnost pomemben vpliv na življenje posameznika, na njegov odnos do sveta in na njegovo duhovno rast.

To bomo raziskali z različnimi metodološkimi postopki, kot je delo z viri in literaturo, intervjuji, anketnim vprašalnikom ter obdelavo podatkov.

1.3 Predvidena nova spoznanja

Pomen besede umetnosti bomo predstavili z različnih vidikov:

- teoretični vidik,
- analiza anketnega vprašalnika,
- predstavitvijo in analizo intervjujev znanih oseb iz različnih umetniških področij

in potrdili ali ovrgli predvidene hipoteze.

1.4 Metodologija dela

Pri oblikovanju raziskovalne naloge smo uporabili raznolike postopke in metode. Poglobili smo se v vire in literaturo, opravili anketo med učenci od 5. do 9. razreda ter opravili intervjuje z znanimi osebami iz različnih umetniških področij. Dobljene podatke smo analizirali, jih razvrščali in interpretirali.

1.4.1 Metoda preučevanja pisnih virov in literature

Seznani smo se z različno literaturo. Brskali smo po monografskih publikacijah (slovarji, zborniki, knjige), serijskih publikacijah (poglavja v zbornikih, strokovni članki), polpublikacijah (raziskovalne naloge, magistrske naloge) in elektronskih virih (spletni dokumenti).

1.4.2 Metoda anketiranja

Anonimni anketni vprašalnik smo oblikovali z izbirnim tipom vprašanj, kjer je možen en odgovor (5 vprašanj), s tipom odprtih vprašanj (5 vprašanj) in kombiniranim tipom vprašanj, kjer je možen en odgovor zaprtega oziroma odprtega tipa (2 vprašanja). K sodelovanju smo povabili mnoge učence naše šole, in sicer od 5. do 9. razreda. Odzvalo se je 117 anketirancev.

1.4.3 Obdelava podatkov

Izpolnjene anketne vprašalnike smo zbrali s pomočjo spletnega portala Ika in podrobno pregledali pridobljene podatke. Rezultate smo združili in jih prikazali v tabelah. Tako smo se odločili, saj smo mnoge odgovore pri odprtih tipih vprašanj združili v kategorije po smislu. Na podlagi tega smo analizirali dobljene rezultate in iz njih izpeljali ugotovitve, jih primerjali z rezultati že nekaterih obstoječih študij ter intervjuji znanih osebnosti iz različnih umetniških področij in naredili zaključke.

1.5 Teoretično ozadje raziskovalnega problema

V SSKJ pod pojmom umetnost zasledimo razlago, da je to »dejavnost, katere namen je ustvarjanje, oblikovanje del estetske vrednosti«, oziroma je »dejavnost glede na izrazno sredstvo, obliko«.

Človek ustvarja umetne stvari. Z besedo umetnost danes razumemo vse tiste dejavnosti, kateri namen je ustvarjanje del z estetsko vrednostjo. Umetnost pogosto nima praktičnih ciljev. Predvsem je namenjena duhovnemu uživanju, dojetanju in osebnemu uživanju. Človeka spremlja na vseh stopnjah njegovega kulturnega razvoja. To nam dokazuje kulturna zgodovina, ki nam potrjuje obstoj umetnosti že v prvih zgodovinskih zaznamkih človekove kulture. Z umetnostjo je tesno povezan pojem lepote, vendar teh dveh pojmov ne smemo enačiti. Lepota je lahko le ena od sestavin umetnosti, to pa ni nujno, saj marsikatera umetniška ustvaritev na pogled ni lepa (Wikipedija, b.d.).

Umetnost 20. stoletja je kot zrcalo dogodkov in človekove usode, v njih razkriva temne plati življenja, ki niso izpovedane z lepimi slikami ali kipi. Določanje kaj je lepo in kaj ne, je odvisno od družbenih in zgodovinskih okoliščin. Umetnost se obrača k sedanjosti in izraža odnos do svojega časa, obrača se tudi v preteklost in uporablja zgodovinske ideje, pa tudi v prihodnost in razmišlja o človekovi usodi v času, ki šele prihaja. Občutljivost umetnikov je razlog za tolikokrat potrjeno ugotovitev, da se v umetnosti preroško razkazuje prihodnost (Prav tam).

Umetnost je lahko mnogokrat nadvse primeren most za izražanje prikritosti, ki tarejo človeško dušo, je pot, kjer se posameznik poda skozi proces doživljanja, izražanja, refleksije in ustvarjanja z umetnostnimi izraznimi sredstvi. Ob poslušanju glasbe začnemo nezavedno prepevati ali se gibati z njo, če je pred nami kos papirja in barve, bomo začeli čakati ustvarjati. Predvsem v čustveno nabitih situacijah se zatekamo k umetnosti. Kadar smo izjemno veseli ali pa zelo žalostni, odpremo svoja srca in izrazimo svoja čustva skozi umetnostni proces (Caf, 2008).

Vogelnik (1996) razmišlja o umetnostnem izražanju kot o dejavnosti, katera lahko pomaga ljudem, ki v življenju težko izrazijo svoja čustva. Pomaga jim, da z uporabo umetnostnih sredstev najdejo družbeno sprejemljive načine za izražanje jeze, ljubezni, razočaranja ter raznih drugih čustev, ki jih zaradi določenih družbenih navad težko ali ne morejo izraziti. »Umetnostno ustvarjanje angažira čustva, osvobaja duha in povzroča, da človek naredi nekaj, kar sam hoče, in ne, kar mu je nekdo ukazal ali določil, ker naj bi bilo tako dobro zanj. Skozi

umetnostno izkušnjo, preko ustvarjanja svojih osebnih in posebnih znamenj človek izraža svojo osebnost« (Vogel, 1996, s. 15).

1.6 Kaj je umetnost?

Butina (2000) je zapisal, da umetnost ni sama sebi namen. Tudi takrat ne, kadar jo kot tako proglašajo. Umetnost je vedno del družbenega življenja in je vedno namenjena tudi tistim, ki niso umetniki, pa jo potrebujejo za uravnovešanje svojih lastnih duhovnih nagnjenj in za usklajevanje samega sebe z družbo in naravo. Kajti to je ena od osnovnih nalog umetnosti: da daje predloge in modele, kako naj se na specifičnem področju življenja, s katerim se ukvarja, opravlja naš stik s svetom, z naravo in družbo. Zato se je treba vprašati tudi po tistem, kar umetnike druži z drugimi ljudmi, ki jim je njihova umetnost konec koncev namenjena.

Anja Bunderla, prof. lik. um. (b.d.) je v svoji publikaciji zapisala, da: »... z besedo umetnost danes poimenujemo vse dejavnosti, ki so namenjene ustvarjanju del z estetsko vrednostjo. Namenjena je duhovnemu uživanju, doživanju in osebnemu ter družbenemu bogatenju.«

Za razliko od drugih oblik komunikacije umetnost komunicira prek neposredne izkušnje. Sam proces podoživljanja stvaritve je vzporeden procesu ustvarjanja, saj je individualna izkušnja neposredna in zasebna, interpretacija pa je poskus, kako to intenzivno notranjo izkušnjo izraziti drugim (Kroflič, 2007).

Vrste umetnosti so zgodovinsko uveljavljene oblike ustvarjalne dejavnosti, ki so sposobne uresničiti življenjsko vsebino. Razlikujejo se v metodah materialne izvedbe. Na primer: v glasbi obstajajo zvoki, v literaturi so besede, v likovni umetnosti so plastični in barvni materiali.

Obstaja dokončna klasifikacijska shema za umetnost, ki jo deli na tri skupine:

- prostorske in plastične vrste: vizualna in dekorativna umetnost, fotografija in arhitektura;
- dinamične in začasne vrste: literatura in glasba;
- prostorske in časovne vrste: koreografija, gledališče, kino.

Takšno raznolikost vrst povzroča dejstvo, da posamezna umetnost ne more zagotoviti celovite umetniške podobe sveta. Celotna umetniška kultura kot celota ustvarja prav takšno sliko. (Myvadesigns, b.d.)

Različni avtorji različno navajajo podzvrsti umetnosti. Na wikipediji je umetnost razdeljena na 9 podzvrsti, ki se nam zdijo smiselno predstavljene. To so:

- glasbena umetnost,
- likovna umetnost,
- gledališče,
- film,
- plesna umetnost,
- besedna umetnost,
- spletna umetnost,
- uporabna umetnost,
- književna umetnost.

Ob pregledu literature se nam je zdelo smiselno, da pri predstavljanju posameznih področij umetnosti združimo besedno in književno umetnost, kot tudi gledališče in film. Tako bomo podzvrsti umetnosti nadalje tudi predstavili.

1.6.1 Glasbena umetnost

Glásba -e ž (â) 1. umetnost, katere izrazno sredstvo je zvok: gojiti, proučevati glasbo; biti dovzeten za glasbo; festival sodobne glasbe / baletna, cerkvena, filmska, plesna glasba; klasična, ljudska glasba; lahka, resna, zabavna glasba; instrumentalna, vokalna glasba / profesor glasbe; akademija za glasbo (SSKJ).

1.6.2 Likovna umetnost

»Likovna umetnost predstavlja umetnostni razvoj, obuja spomine na umetnine (analizira dela gleda na čas, način...). Likovna umetnost je tudi skupno ime za arhitekturo, slikarstvo, kiparstvo, grafiko, risbo, oblikovanje itd.« (Wikipedija, b.d.)

1.6.3 Gledališče, film

Pri povezavi umetnosti in socialne pedagogike ima velik pomen tudi igra in spontanost pri ustvarjanju. Mnogi avtorji (Csikszentmihayli, 1997; Kroflič 1999; Vogelnik 1996, idr. v Kroflič 2007) jo omenjajo na različne načine. Poudarjajo, da je eden izmed temeljnih faktorjev, ki ustvari pogoj za konstruktivno in dobro ustvarjalno izrazno delo. Igra in ustvarjalno-umetniško izražanje sta tesno povezana. Igra je v razvojni stopnji predhodna ustvarjalnosti in umetniškem udejstvovanju, razvoj njene komponente in kvalitete pa ima temeljni pomen tudi pri kasnejšem umetniškem izražanju. Na primer, razvijanje igre je že pri razvoju otrok izrednega pomena.

1.6.4 Plesna umetnost

Ples je vrsta izražanja, umetnosti in zabave. Ples je govornica telesa, ki se izraža skozi ritem glasbe in lahko predstavlja stil človekovega življenja, kajti z vsakim gibom se v človekovi duši ustvarja zadovoljstvo. Ples je del kulturne izobrazbe vsakega posameznika in je kultura posameznega naroda. Najstarejši slikovni zapisi o plesu, segajo celo do 15 000 let nazaj. Nekoč je bil ples vezan na religijo in njene običaje, z razvojem kultur je postal še oblika zabave sprva majhnih skupin, kasneje pa način preživljanja prostega časa velikih množic (Wikipedija, b.d).

V knjigi Ples – od kod (Kos, 1982) zasledimo navedbo, da je ples postal umetnost takrat, ko je pričela slabeti njegova zveza z religijo in je prešel v roke profesionalcev. Sachs (1997) celo trdi, da je ples mati vseh umetnosti. To razloži z ugotovitvijo, da ples živi hkrati v času in prostoru. Ustvarjalec in stvaritev sta eno in sta neločljivo povezana.

Ples pa se že od svojih začetkov povezuje z drugimi umetniškimi mediji. Kosova (1982) navaja, da sta bila ples in glasba, že v samih začetkih (ritualih) združena v eno. Glasba se je medtem osamosvojila, ples pa je ostal tesno povezan z glasbo. Pravi, da je ples že dolgo povezan z likovno umetnostjo. Telo in gib že od nekdaj zanimata slikarje in kiparje, zato je motiv človeškega telesa pogosto prisoten v njihovih delih. Hkrati pa tudi motivi iz likovne umetnosti lahko služijo kot vir idej za gibanje plesalcev.

1.6.5 Besedna umetnost, Književna umetnost

Gre za preoblikovanje občutkov, ki ni navadno sproščanje psihične čustvene energije, temveč gre za odloženo reakcijo in proces intenzivne imaginacije (Kroflič, 1999).

Besedna umetnost, je umetnost, ki ima za izrazno sredstvo besedo, jezik (SSKJ).

1.6.6 Spletna umetnost

Spletna umetnost (angl. internet art, net.art, multimedia art) je zvrst umetnosti, ki je nastala v sredini 1990. let, ko se je internet iz akademskega omrežja razširil za javno rabo na spletu. Internet tedaj še ni bil komercializiran niti ni bil vseprisoten (Wikipedija, b.d.).

Zornada (b.d.) navaja spletno umetnost kot Netart. Pravi, da so Netart projekti umetniški projekti na svetovnem spletu, pri katerih je splet zadostni in hkrati nujni pogoj delovanja, ustvarjalnega izražanja in ogledovanja ter sprejemanja umetniškega dela.

1.6.7 Uporabna umetnost

O uporabni umetnosti, je zapisanega zelo malo. Definicija v SSKJ jo opredeljuje kot:

»Uporabna umetnost -e -i ž umetnost, ki likovno oblikuje uporabne izdelke.«

V literaturi zasledimo razlago uporabno umetnost v povezavi z umetno obrtjo oz. s pojmom oblikovanje/ dizajn.

Paravan (b. d.), v svojem delu zapiše, da ima uporabna umetnost, poleg svoje umetniške vrednosti tudi praktično vrednost. Pod tem pojmom pojmuje ročno izdelane okrasne in uporabne predmete (unikatno, kosovno oblikovanje), ki jih deli na:

- visoko umetnost (zlatarski izdelki, cerkveno posodje, knjižne platnice, tapiserije ...)
- ljudsko umetnost (skrinjice, rezljani izdelki, vezenine, čipkarstvo, tkalstvo, lončarstvo, ...).

Kot del uporabne umetnosti pa se večkrat navaja tudi oblikovanje oziroma dizajn. Pri tem gre za ukvarjanje z videzom industrijsko oz. serijsko izdelanih predmetov, ki jih delimo glede na zvrsti oblikovanja. To so:

- industrijsko (avtomobili, gospodinjski aparati, pohištvo, svetila ...)
- grafično (plakati, reklame, spletne strani, logotipi ...)
- modno (oblačila, čevlji, torbe, vzorci tkanine, nakit ...) (Paravan, str.10).

1.7 Vpliv umetnosti na človeka

"Sebe moramo poznati: če nam že ne bo pomagalo odkriti resnice, naj vsaj pomaga urejati življenje; to pa je najpomembnejše."

(Blaise Pascal)

Čustveni procesi so bistvena komponenta pri doživljanju in ustvarjanju umetnosti. »Zelo poznan učinek v umetnostni terapiji je učinek katarze. Klient izrazi svoje tegobe, neprijetne izkušnje, bolečine v umetnostnem delu. Pri tem jih ponovno doživlja, kar povzroči sprostitvev. Napetost popusti, duševno zdravje se obnovi ali popravi.« (Pečjak, 1987, s. 279).

Mnoge raziskave v današnjem času skušajo empirično utemeljiti pozitivni vpliv ukvarjanja z umetnostjo na vrsto kognitivnih zmožnosti (prostorska inteligenca, razumevanje zgodbe, idr.), kot tudi telesni in motorični razvoj. Potrdile so vpliv umetnosti na izboljšanje ustvarjalnosti, koncentracije, motivacije, spodbujanje socialnih spretnosti, emocij in formiranje pozitivne samopodobe ter učinkovitejšega procesa učenja. (Kroflič, 1999; Kroflič, 2007; Malchiodi, 1998)

Vogelnik (1993) poudarja pomen plesa pri razvijanju socialnih spretnosti in ustvarjalnih medsebojnih interakcij. Medsebojni stik povzroča svojevrstno podžiganje življenjske energije, medsebojno pomoč in solidarnost ter hkrati tekmovanje s samim seboj in z drugimi. Je veselje ob čutenju soljudi in nenehno izmenjavanje vlog na poti do skupnega cilja.

Gledano iz širše perspektive, je temeljni potencial umetnostno kreativnih dejavnosti v socialni pedagogiki omogočanje novih pomembnih doživetij, ki pripomorejo k spoznavanju in preizkušanju sebe, iskanju močnih točk, pozitivni samopodobi posameznika, novem ustvarjanju sebe in razvijanje odnosov v skupini. Osebna motivacija za spremembe in vpliv izkušenj je močnejši, če se posreduje preko konkretnih, živih in čutno zaznavnih novih izkušenj ter ne samo preko informacij ali pogovorov. Eksperimentiranje v umetnostnih medijih ustvarja takšne žive izkušnje in situacije. Hkrati je za umetniško ustvarjanje značilno notranje motivirano vedenje (Kroflič, 1992).

2 RAZISKOVALNI DEL

2.1 Sedanje stanje

Ob raziskovanju literature smo ugotovili, da je zelo malo pisnih virov, ki bi obravnavali našo temo v splošnem pomenu. Raziskovalci so namreč predvsem osredotočeni na vpliv specifične vrste umetnosti oziroma dejavnosti, povezane z določeno vrsto umetnosti.

Zato smo se osredotočili raziskati podatke pri mladih, ki še odraščajo in se srečujejo z umetnostjo z različnih vidikov, kot tudi zbrati podatke o umetnosti in specifikih umetniških področij od priznanih umetnikov, ki so se že oblikovali v svojem umetniškem izražanju.

2.2 Analiza podatkov

Podatke smo predstavili tabelarično zaradi boljše preglednosti pri analizi vprašanj, kjer je bilo veliko število odgovorov.

2.2.1 Raziskovalni vzorec

Tabela 1 Spol anketirancev

Spol:	Število:	Odstotek:
Moški	60	51,3 %
Ženski	57	48,7 %
Skupaj	117	100 %

Anketirali smo 117 oseb. Od tega je bilo 51,3 % moških in 48,7 % žensk.

Tabela 2 Izobraževalni nivo

Izobraževalni nivo	Število:	Odstotki:
5. razred	27	23,1 %
6. razred	27	23,1 %
7. razred	31	26,5 %
8. razred	17	14,5 %
9. razred	15	12,8 %
Skupaj	117	100 %

Na vprašalnik so odgovarjali učenci od 5. do 9. razreda. Največ, 26,5 % je odgovorilo sedmošolcev, po 23,1 % je odgovorilo peto in šestošolcev, najmanj odzivni pa so bili osmošolci (14,5 %) in devetošolci (12,8 %).

Tabela 3 Dejavnosti učencev v prostem času

S čim se ukvarjaš v prostem času?	Število:	Odstotek:
Šport (nogomet, košarka, borilne veščine, ritmična gimnastika, plavanje, bordanje, kolesarstvo,...)	45	38,5 %
Glasba (glasbena šola, igranje instrumenta, v bendu,...)	32	27,3 %
Ples	11	9,4 %
Risanje, slikanje	9	7,7 %
Branje	5	4,3 %
Igranje računalniških iger	4	3,4 %
Ustvarjanje na računalniku (youtube, spletna umetnost, ustvarjanje iger, snemanje,...)	4	3,4 %
Sprehodi	3	2,6 %
Pisanje	3	2,6 %
Pomoč staršem	1	0,8 %
Skupaj	117	100 %

Učenci se v prostem času najpogosteje ukvarjajo s športom (38,5 %), temu v 27,3 % sledi ukvarjanje z glasbenimi aktivnostmi, temu pa v 9,4% sledi ples in 7,7 % risanje in slikanje. V manjšem deležu, 4,3% se ukvarjajo z branjem, 3,4 % mladih se ukvarja z računalniškimi igrami ali pa ustvarjajo na računalniku, zelo mali delež mladih, 2,6 %, se ukvarja s sprehodi ali pa pišejo. Najmanj mladih pa prosti čas nameni pomoči staršem.

Tabela 4 Predstava besede UMETNOST

Kaj si predstavljaš pod besedo UMETNOST	Število:	Odstotek:
Slikanje, risanje, kiparjenje	53	45,3 %
Ples (izrazni ples, balet)	19	16,2 %
Nekaj pozitivnega, kar vzbuja pozitivne občutke	19	16,2 %
Nekaj, kar vzbuja neprijetne občutke	9	7,7 %
Vrsta talenta, ustvarjalnost	8	6,8 %
Način izražanja sebe, svojih občutij in domišljije.	5	4,2 %
Sprostitev	3	2,7 %
Pesmi - poezija	1	0,9 %
Skupaj:	117	100 %

Največji delež, skoraj polovica anketirancev (45, 3 %), besedo umetnost povezuje z likovnimi področji, po 16, 2 % mladim pomeni umetnost ples oziroma umetnost opredeljujejo kot nekaj kar je pozitivno. 7, 7 % anketirancev se je opredelilo do umetnosti kot nekaj kar vzbuja neprijetne občutke. 6, 8 % jih je odgovorilo, da je umetnost vrsta talenta, ustvarjalnosti, 4, 2 % vidijo v umetnosti možnost načina izražanja sebe, svojih občutij, 2, 7 % občutijo umetnost kot sprostitiv in najmanjši delež, 0, 9% vidi umetnost v poeziji.

Tabela 5 Ukvarjanje učencev z umetnostjo

V literaturi zasledimo, da lahko umetnost razvrstimo v 9 podzvrsti umetnosti (glasbena umetnost, likovna umetnost, gledališče, film, plesna umetnost, besedna umetnost, spletna umetnost, uporabna umetnost, književna umetnost). Ali se ukvarjaš s katero izmed zapisanih?	Število	Odstotki:
Da	67	57, 3 %
Ne	50	42, 7 %
Skupaj	117	100 %

Več kot polovica učencev (57, 3 %) je odgovorila, da se ukvarja z vsaj eno od zapisanih umetnosti. Da ne se ukvarjajo z nobeno od zapisanih umetnosti pa je odgovorilo 42, 7 % učencev.

Tabela 6 Razlogi za neukvarjanje z umetnostjo

Zakaj se ne ukvarjaš z umetnostjo?	Število:	Odstotek:
Ker me ne zanima, ni mi všeč	32	64, 0%
Ker nimam časa	6	12, 0 %
Ker nimam talenta	6	12, 0 %
Raje se ukvarjam s športom	6	12, 0 %
Skupaj:	50	100 %

Na podlagi odgovora na prejšnje vprašanje so nas zanimali razlogi za neukvarjanje z umetnostjo. Večina otrok, 64 %, se z umetnostjo ne ukvarja, ker jih ne zanima, ostali pa so v 12 % odgovorili, da se ne ukvarjajo z umetnostjo, ker nimajo časa, nimajo talenta ali pa se raje ukvarjajo s športom.

Tabela 7 Vrste umetnosti s katero se ukvarjajo učenci

S katero vrsto umetnosti se ukvarjaš?	Število:	Odstotek:
Z likovno umetnostjo	19	28,4 %
Z glasbeno umetnostjo	19	28,4 %
S plesno umetnostjo	19	28,4 %
S spletno umetnostjo	8	12,0 %
S filmsko in gledališko umetnostjo	1	1,4 %
S književno umetnostjo	1	1,4 %
Skupaj	67	100 %

Največ anketirancev, v 28,4 % se ukvarja ali z likovno umetnostjo, ali z glasbeno umetnostjo ali plesno umetnostjo. Zanimiv je tudi podatek, da se kar 12,0 % učencev ukvarja s spletno umetnostjo. Le po 1,4 % vprašanih pa se ukvarja bodisi s filmsko/gledališko umetnostjo bodisi s književno umetnostjo.

Tabela 8 Strošek za umetnost

Koliko denarja mesečno približno zapraviš za ukvarjanje s "tvojo" umetnostjo?	Število:	Odstotki:
Do 10 €	31	46,2 %
Med 10 € in 30 €	18	26,9%
30 € ali več	18	26,9 %
Skupaj:	67	100 %

Za umetnost, s katero se ukvarjajo anketiranci, jih največ (46,2 %) zapravi do 10 € mesečno. V enakem številu (26,9 %) pa anketiranci zapravijo med 10 € in 30 € oziroma več kot 30 €.

Tabela 9 Najpogostejša družba pri umetniških aktivnostih

S kom si se udeležil umetniških aktivnosti (predstave, muzeji, galerije, koncerti,...) najpogosteje?	Število:	Odstotki:
S šolo	56	47,8 %
S starši	36	30,8 %
S prijatelji	13	11,1 %
Drugo: cela družina, sami	7	6,0 %
S starimi starši	5	4,3 %
Skupaj:	117	100 %

Skoraj polovica (47,8 %) anketirancev je odgovorila, da so se umetniških aktivnosti udeležili najpogosteje s šolo, slaba tretjina (30,8 %) se jih je udeležila s starši in 11,1 % s prijatelji.

V manjšem deležu (6,0 %) je odgovorila, pod drugo, kar so obrazložili, da so se udeležili umetniških aktivnosti s celo družino ali sami in 4,3 % s starimi starši.

Tabela 10 Področja umetnosti, ki so mladim blizu oziroma so z njo povezani

	Sploh niso povezani	Niso povezani	Občasno povezani	So povezani	So zelo povezani	Skupaj
Glasbena umetnost	2	3	38	41	33	117
Likovna umetnost	7	6	43	39	19	117
Gledališka umetnost	7	26	52	22	10	117
Filmska umetnost	4	26	36	28	23	117
Plesna umetnost	7	15	30	33	32	117
Besedna umetnost	17	33	21	28	20	117
Spletna umetnost	14	14	26	29	34	117
Uporabna umetnost	13	26	43	24	11	117
Književna umetnost	12	20	41	28	16	117
Skupaj	117	117	117	117	117	117

Iz odgovorov je razvidno, da so se mladi opredelili, da so v pozitivnem najbolj povezani oziroma jim je najbolj blizu glasbena umetnost, plesna umetnost, filmska umetnost in spletna umetnost. V večjem deležu anketiranci menijo, da so mladi povezani tudi z likovno umetnostjo in književno umetnostjo. V najmanjši meri pa menijo, da so povezani z uporabno in besedno umetnostjo.

Tabela 11 Spodbujanje države pri umetniškem udejstvanju mladih

Ali meniš, da država dovolj spodbuja umetniško udejstvanje mladih?	Število:	Odstotki:
Da	73	62,4 %
Ne	44	37,6 %
Skupaj	117	100 %

Iz tabele je razvidno, da več kot polovica (62,4 %) anketirancev meni, da država dovolj spodbuja umetniško udejstvanje mladih. Med tem ko jih 37,6 % meni, da država ne spodbuja mladih pri umetniškem udejstvanju.

Tabela 12 Razlogi za pozitivno mnenje o spodbujanju države pri umetniškem udejstvanju mladih

Države spodbuja mladih pri umetniškem udejstvanju mladih, ker:	Število:	Odstotki:
Veliko šol, ki spodbujajo umetnost (plesne, glasbena, ...)	32	43,9 %
V šoli se ponuja veliko umetniških vsebin	20	27,4 %
Imamo veliko umetniških društev	10	13,7 %
Imamo veliko umetniških stvaritev v državi	6	8,2 %
Razpisuje se veliko natečajev, tekmovanj	3	4,1 %
Dostopnost do umetniških materialov (trgovine, stojnice,...)	2	2,7 %
Skupaj	73	100 %

Skoraj polovica (43,9 %) jih meni, da imamo veliko šol, ki spodbujajo umetniško udejstvanje. Velik odstotek, 27,4 %, jih meni, da se v šoli pri pouku ponuja veliko umetniških vsebin. Prav tako so anketiranci v 13,7 % mnenja, da imamo veliko umetniških društev. 8,2 % jih vidi spodbudo v tem, da imamo veliko umetniških stvaritev državi. Spodbudo, čeprav le v manjšem, 4,1 %, vidijo v razpisanih natečajih, tekmovanjih, kar je v intervjuju omenil tudi pisatelj Borut Gombač. Najmanj, 2,7% anketirancev pa navaja nespodbudo pri dostopnosti do umetniških materialov.

Tabela 13 Razlogi za negativno mnenje o spodbujanju države pri umetniškem udejstvanju mladih

Države ne spodbuja mladih pri umetniškem udejstvanju mladih, ker:	Število:	Odstotki:
Premalo financira programe, večina plačljivih programov	27	61,4 %
So pripomočki nedosegljivi	7	15,9 %
Premalo programov	6	13,6 %
Premalo vidna umetniška dela	4	9,1 %
Skupaj	44	100 %

Največ mladih (61,4 %) meni, da država premalo pomaga pri financiranju različnih umetniških programov, saj je večina plačljivih. Posledično tudi nedosegljivi pripomočki, kar meni 15,9 % mladih. Manjši odstotek (13,6 %) jih meni, da imamo premalo umetniških programov in 9,1 % jih meni, da so umetniška dela premalo vidna.

Tabela 14 Mnenje o počutju umetnikov v času epidemije

Kaj meniš, kako se počutijo umetniki v času epidemije?	Število:	Odstotki:
Slabo, zaprto, ogroženo, nevidno, jezno, ...	53	45,3 %
Dobro, imajo več časa za ustvarjanje,	35	29,9 %
Odvisno od vrste umetnosti s katero se ukvarjajo	22	18,8 %
Zdolgočaseno, pomanjkanje inspiracije	7	6,0 %
Skupaj	117	100 %

Iz tabele je razvidno, da mladi ocenjujejo vpliv epidemije, v večini negativno. Skoraj polovica (45,3%) je ocenila, da se umetniki počutijo slabo, zaprto, ogroženo, ... slaba tretjina (29,9 %) vidi epidemijo kot dobro za umetnike, saj imajo več časa. V 18,8 % menijo, da epidemija ni vplivala na vse enako, ampak je odvisno od področja. V manjšem odstotku (6,0 %) pa menijo, da jim je dolgčas, da imajo pomanjkanje inspiracije.

2.3 Intervjuji

Z intervjuvanci smo opravili intervjuje na njim ljubi način. Dva intervjuja smo opravili v telefonskem pogovoru, pogovor posneli in odgovore nato zapisali, trem intervjuvancem pa smo po elektronski pošti poslali vprašanja, na katera so skrbno odgovorili.

Odgovarjali so na sledeča vprašanja:

- 1 Kako bi v 3 povedih opisali kaj za vas predstavlja beseda UMETNOST?
- 2 Kdo vas je navdušil za * umetnost oz. kdaj ste začutili ljubezen/naklonjenost do * umetnosti? (* zapišemo/napovemo v intervju vrsto umetnosti s katero se intervjuvanec ukvarja)
- 3 Ali vas je družina podpirala pri razvoju vašega talenta?
- 4 Katera veja vašega področja vam je najljubša in zakaj?
- 5 Ali menite, da država dovolj spodbuja mlade v poznavanju/udejstvovanju v umetnosti? Imate kakšne predloge?
- 6 Kako bi vi vaše področje umetniškega ustvarjanja predstavili kot zanimivega mladim?
- 7 Trenutno se nahajamo v zelo posebni situaciji, epidemiji. Kako vi kot umetnik čutite ta čas?
- 8 Bi želeli še kaj sporočiti o umetnosti?

1. Kako bi v 3 povedih opisali kaj za vas predstavlja beseda UMETNOST?

A) *»Zame je umetnost veščina ali sposobnost, ki je človeku v zibelko položena. To drobno seme, afiniteta do nečesa (glasba, pripovedovanje zgodb, ples, vizualna sporočila) pa potem vsak umetnik iz leta v leto nadgrajuje, počasi in vztrajno; tako kot se oblikujejo stalaktiti in stalagniti v kraških jamah. Dan za dnem, leto za letom, počasi, očesu nevidno, pa vendar naenkrat imponantno kot naša Postojnska jama.«*

(Adriana Magdovski, akademska pianistka – glasbena umetnost)

B) *»Ko ti nek likovni, glasbeni ali literarni izdelek v samosvoji govorici pove o svetu ali o tebi samem nekaj, kar vsakdanji jezik ne zmore, je to umetnost. Sicer pa je odgovorov na to, kaj je umetnost, toliko, kot je tistih, ki se o tem sprašujejo. Osnove za nastanek umetnine so radovednost, domišljija in obrtna spretnost.«*

(Borut Gombač, pesnik, pisatelj in dramatik – književna umetnost)

C) *»Iskreno povedano po tolikih letih še ugotavljam če me umetnost osvobaja ali pa obratno. Vem pa da sem z časoma postal odvisen od ustvarjana in v tem vidim smisel umetnosti: iskati sebe tam kjer drugi ne morejo.«*

(Edward Clug, baletnik in koreograf- plesna umetnost)

D) *»Umetnost zame predstavlja ustvarjalno - domišljijsko plat človeške narave, v kateri se zrcali realnost. Sam se čutim zavezanega, da to zrcaljenje posredujem ljudem.«*

(Ludvik Pandur, slikar – likovna umetnost)

2. Kdo vas je navdušil za glasbeno/književno/plesno/likovno umetnost oz. kdaj ste začutili ljubezen/naklonjenost do glasbene/književne/plesne/likovne umetnosti?

A) *»Glasbena umetnost je zapisana v DNK naših družin, po mamini in očetovi strani. Mama je v otroštvu igrala violino in klavir, z veliko ljubeznijo se spomnim babičinega (po mamini strani) prekrasnega alta, moj dedek pa je bil častni vodja makedonskega plesa oro v egejski Makedoniji.«*

(Adriana Magdovski, akademska pianistka – glasbena umetnost)

B) *»V naši hiši se je pravzaprav zmeraj veliko bralo in predvsem zelo slikovito pripovedovalo: od očetovih pustolovskih zgodb iz eksotičnih krajev, ki jih je obiskal na svojih službenih potovanjih, do malce strašljivih ali humorno obarvanih - morda kdaj tudi domišljjsko »pregnetenih« - predvojnih, vojnih ali povojnih mladostniških zgodb iz ust obeh babic in dedkov. Sestra mi je tu in tam brala Levstikove in Župančičeve pesmice in uganke, še večkrat pa si je kakšno šaljivo pesmico izmislila kar sama. Veliko umetniških svetov mi je povsem spontano odprlo tudi druženje s sestrično, ki je živela v isti hiši. Njena mama je bila knjižničarka in zato je bila sestrična v tistih časih veliko boljša bralka od mene. Se je pa prek najinih zelo ustvarjalnih iger gotovo kaj prebranega z njene strani preselilo tudi vame. Sestričin oče je bil v mladih letih lutkar, zato je bila njena soba zmeraj polna lutk. Naredila sva si majhen paravan in bolj ali manj navdušenemu hišnemu občinstvu rada igrala prizore iz izmišljenih lutkovnih igranic. Tudi sicer sem bil zelo radoveden otrok z bogato domišljijo. Tako sem na primer raje kot do konca izdelane igrače imel tiste, ki jih je do popolnosti izdelala šele moja domišljija. Mamin likalnik sem spremenil v letalo, kavni mlinček v raketo, sesalec za prah v težko ukrotljivega divjega prerijskega konja. Ko je v našo hišo od nekod priromal star pisalni stroj, sem ga nemudoma vključil v igro in se tako še pred šolo skoraj mimogrede naučil pisati in brati. In kar je še bolj važno, na ta način sem z nastankom svojih prvih pesmic in zgodbic povsem spontano vzljubil književnost.«*

(Borut Gombač, pesnik, pisatelj in dramatik – književna umetnost)

C) *»Sem živel v majhnem mestu v Romuniji, kjer ni bilo gledališča in nikoli nisem videl baletne predstave. Sem bil presenečen, ko me je oče vprašal če bi šel v baletno šolo. Bil sem 10 let star in sem pristal v internatu v mestu Cluj-Napoca, oddaljen 7 ur od mojega kraja. Na začetku balet mi ni bil všeč, sem pa hitro dojel da je to edina pot za pobeg iz države v kateri je vladala diktatura. Kasneje sem balet vzljubil in sem postal obseden z veliko željo po uspehu.«*

(Edward Clug, baletnik in koreograf- plesna umetnost)

D) *»Za umetnost sta me že v zgodnjem otroštvu navdušila mama in predvsem oče, ki je bil slikar in sem ob njem prvič začutil, da bi tudi jaz rad ustvarjal.«*

(Ludvik Pandur, slikar – likovna umetnost)

3. Ali vas je družina podpirala pri razvoju vašega talenta?

A) *»Družina me je zelo podpirala; materialno, mentalno, z veliko mero modrosti in ljubezni.«*

(Adriana Magdovski, akademska pianistka – glasbena umetnost)

B) *»Na to vprašanje nimam enoznačnega odgovora. Ko sem v prvih letnikih srednje šole namesto ponavljanja učne snovi in pisanja domačih nalog ob igranju na pol razglašene kitare vreščече prepeval svoja prva besedila in bil pri tem sveto prepričan, da bom nekoč slaven glasbenik, to seveda pri moji družini ni naletelo na ravno navdušujoč sprejem. Ko pa so se kasneje v literarnih revijah pojavili moji prvi literarni poskusi, so bili ti pravzaprav s strani mojih staršev zmeraj sprejeti s pozornostjo in pohvalo. Sem pa ob tem v zraku lahko zaznal tudi njihov prikrit strah, da bom zaradi teh prvih zunanjih potrditev svojega literarnega ustvarjanja nekoč hotel živeti samo od pisanja.«*

(Borut Gombač, pesnik, pisatelj in dramatik – književna umetnost)

C) *»Zelo težko smo doživeli ločitev. Sem edinec in starša sta težko sprejela novo razdaljo. Oče je imel vizijo in je bil zelo vztrajen, to mi je dalo moč in veliko upanja. Zelo sem jima hvaležen za pogum in podporo.«*

(Edward Clug, baletnik in koreograf- plesna umetnost)

D) *»Pri razvoju mojega talenta me je družina, seveda, na vso moč podpirala. Oče me je kot izkušen likovni pedagog usmerjal in mi vsestransko pomagal, ko je bila moja odločitev v najstniški dobi dokončna.«*

(Ludvik Pandur, slikar – likovna umetnost)

4. Katera veja vašega področja vam je najljubša in zakaj?

A) *»Glasba deluje na človeka neposredno, zaobide razum in se dotakne človeka v njegovih najbolj skritih koticah. Tam, kjer je najbolj ranljiv, odprt in mehak. Na glasbo se iskreno in intenzivno odzivajo tako najmlajši otroci kot najstarejši starostniki. Z leti mi je najpomembnejša ta, če se lahko izrazim, terapevtska lastnost glasbe. Torej sposobnost ljudem podariti lepoto in vrednost.«*

(Adriana Magdovski, akademska pianistka – glasbena umetnost)

B) »Določene vsebinske odtenke vsakdanjih ali manj vsakdanjih življenjskih situacij, trenutkov, velikih ali malih problemov, skrivnosti, lepote in radosti lahko osvetlim le s pomočjo pravljič, druge s pomočjo pesmi za odrasle in tretje s songi, namenjenim uglasbitvi. Prav vsaka literarna oblika, v kateri se izražam, je zato edinstvena in v trenutku ukvarjanja z njo tudi moja najljubša.«

(Borut Gombač, pesnik, pisatelj in dramatik – književna umetnost)

C) »Glasba. Ko poslušam glasbo in zapiram oči doživljam ples, zatem odpiram oči in podobe ostanejo. Navdih črpam največkrat iz glasbe, to je iztočnica, 'pravi' navdih pa se zmeraj zgodi v delu, v poskusih, v ponavljanju in v vztrajnosti.«

(Edward Clug, baletnik in koreograf- plesna umetnost)

D) »Likovna umetnost je umetniško področje z izvirno umetniško govorico, s katero nagovarja gledalca in jo tvorijo temeljna področja, kot so slikarstvo, kiparstvo, grafika, arhitektura, oblikovanje in v zadnjem času novi mediji. Sam sem našel svojo umetniško govorico na področju slikarstva, v svetu barve, ploskve in črte, kot temeljnih prvin izražanja.«

(Ludvik Pandur, slikar – likovna umetnost)

5. Ali menite, da država dovolj spodbuja mlade v poznavanju/udejstvovanju v umetnosti? Imate kakšne predloge?

A) »Menim, da imamo v Sloveniji relativno dobro razvejan sistem podpore mladim glasbenikom. Od štipendiranja najbolj nadarjenih (Zoisove štipendije za umetnike, Štipendiranje mladih umetnikov za študij v tujini) do priložnosti za koncertno udejstevovanje in dokazovanje (Oder Glasbena mladina, platforme za mlade glasbenike, ki jih ponujajo Slovenska filharmonija, Mladi mladim, Festival Maribor...). Seveda pa je veliko odvisno od vsakega posameznika, saj mora mlad umetnik zraven strokovnih kompetenc razviti tudi sposobnost mreženja, povezovanja, fleksibilnosti...Teh lastnosti pa ne more nadomestiti nikakršen sistem. Tukaj je potreben oseben, neprenehni razvoj, delo na sebi.«

(Adriana Magdovski, akademska pianistka – glasbena umetnost)

B) »Pravzaprav omenjeno problematiko ne poznam tako dobro, da bi na tem mestu lahko na dolgo in široko pametoval. Ne vem tudi, koliko seznanjanja z najrazličnejšimi umetniškimi praksami je od mojih šolskih let še ostalo v šolah. V glavnem pa se mi zdi, da je vloga države pri tovrstnih spodbudah precenjena. Razen seveda, kadar gre za osnovno sistemsko ureditev in predvsem za delež finančne podpore, ki je po mojem skromen mnenju v primerjavi z drugim področji, ki uživajo podporo države, sicer sramotno nizek. Mislim, da je večina uspešnih praks, ki nevsiljivo spodbujajo mlade k udeleževanju v umetnosti vzpodbujena predvsem s strani ustvarjalnih posameznikov. Čeprav je takšnih primerov več, bom navedel le enega. Legendarno srečanje pisateljev začetnikov, ki se danes imenuje Festival mlade literature Urška, s pomočjo katerega je prve korake do uveljavitve v širšem slovenskem prostoru naredila večina znanih literatov moje generacije, pa tudi generacij pred in za njo, je nastalo na vzpodbudo pisateljev in urednikov revije Mentor Slavka Štefanca, Petra Božiča, Dragice Breskvar in še koga. Zdi se mi, da je za samozavest mladega človeka zelo priporočljivo, da ob šolskih vzpodbudah, ki se kljub dobrim namenom mladim včasih zdijo pač le del vzgojnega procesa, obstajajo še možnosti izvenšolskega umetniškega udeleževanja, kot so: raznovrstni literarni natečaji, šole ustvarjalnega pisanja, pesniški slemi, impro lige in podobno.«

(Borut Gombač, pesnik, pisatelj in dramatik – književna umetnost)

C) »V gledališču smo zelo aktivni pri vzgajanju mlade publike in to nam kar uspeva. Zavedamo se kako pomembni ste vi, nova generacija, ki bo morala dalje negovati našo kulturo.«

(Edward Clug, baletnik in koreograf- plesna umetnost)

D) »Doslej je bilo storjenega že veliko, vendar je zeva po mojem prepričanju še velika praznina v vpetosti umetniškega snovanja v ekonomske, družbene in druge vitalne tokove družbe. Seveda je to za mlade ljudi s talentom in željo po ustvarjanju zelo slab signal in spodbuda ter nam grozi upad zanimanja. To lahko povzroči tudi vizualno šibkost in odvisnost od čedalje večjega komercialnega diletantizma. Moj predlog je preprost - podpirati talente je na dolgi rok ceneje in pomeni vlaganje v elastično, ustvarjalno in selektivno miselnost družbe. In tu je vizualnost, verjeli ali ne, ključnega pomena!«

(Ludvik Pandur, slikar – likovna umetnost)

6. Kako bi vi vaše področje umetniškega ustvarjanja predstavili kot zanimivega mladim?

A) »Glasba je verjetno eden največjih fenomenov v človeškem življenju. Klasična glasba predstavlja skupek biserov iz zakladnice človeštva. Kadar poslušamo Mozarta, Beethovena, Čajkovskega, Bacha smo izpostavljeni najbolj dragocenemu in žlahtnemu. V kulturi, kjer prevladuje kič in "fast food", pravzaprav "fast everything" predstavlja antipod. Kliče k umiritvi, analitičnem razmišljanju, analitičnem poslušanju in iskrenem doživljanju. Lastnosti, ki ob robotizaciji življenja z veliko hitrostjo izginjajo in puščajo za sabo neprijetno praznino. Sama večkrat igram za otroke, nekajkrat prav za dojenčke in njihove starše... izkušnje so vedno navdušujoče. Inspiracija tudi zame. Imam pa tudi predavanja za različne družbene skupine; Mini univerza Univerze Maribor (osnovnošolci), Zrela univerza Univerze Maribor (babice in dedki), predavanja in intervjuje za časopise, radio in televizijo ter predavanja na strokovnih srečanjih. Odzivi so izjemni, pogovori po predavanjih iskreni. Verjamem, da drug drugemu odstiramo nova obzorja.«

(Adriana Magdovski, akademska pianistka – glasbena umetnost)

B) »V prvi vrsti poskušam svoje pisanje približati mladim (pa tudi starejšim) z ustvarjanjem dovolj prepričljive in zanimive literature. Ob tem že nekaj let v knjižnici, kjer sem zaposlen, ob svojem vsakdanjem srečavanju z bralci med knjižnimi policami poskušam literaturo nevsiljivo propagirati z nevsakdanjimi knjižnimi razstavami in pogovori z literarnimi ustvarjalci. Že nekaj let v knjižnici vodim tudi srečanja z osnovnošolci z naslovom Kako nastane knjiga. Na sproščen in nekonvencionalen način jim pojasnujem postopke od avtorjeve zamisli do izdaje knjige, predvsem pa skušam mladim predstaviti literarnega ustvarjalca kot nekoga, ki pač hodi po svetu s široko oprtimi očmi in našpičenimi ušesi, a jim je v osnovi zelo podoben, predvsem pa nikakor ni - kot je žal še vedno marsikje ustaljeno mnenje - nepredušno zaprt v nekem od vsakdanjosti odtujenem in vzvišenem prostoru literature. «

(Borut Gombač, pesnik, pisatelj in dramatik – književna umetnost)

C) »Danes se zdi težje spodbujati mladino k umetnosti, ko se jim lahko z enim dotikom odpira veličastni prizor virtualnega sveta. Nič ni narobe s tem, svet je postal za zmeraj drugačen in pomen umetnosti v njem prav tako. Vendarle za razliko od virtualnega sveta je umetnost sestavljena iz čustev, umetnost ima neomejeno moč, da v človeku izzove lepoto, bolečino in srečo hkrati.«

(Edward Clug, baletnik in koreograf- plesna umetnost)

D) »Ustvarjam na stičišču figuranega sveta, pojavnosti človeškega lika in prostora, največkrat zgrajenega iz osnovnih prvin krajine. S tem poskušam doseči vtis dinamike, površinske in globinske. Tako želim spregovoriti o vpetosti človeka v prostor, v katerem biva, deluje. In tudi sanja. Tu čutim tudi dotik z glasbo, ki jo mladi poslušate - z jazzom, rockom...«

(Ludvik Pandur, slikar – likovna umetnost)

7. Trenutno se nahajamo v zelo posebni situaciji, epidemiji. Kako vi kot umetnik čutite ta čas?

A) »Tale čas je zelo zahteven za vse nas. Način življenja, kot smo ga poznali, se je sesul kot hišica iz kart. Nič več ni samoumevno, vse je pod vprašajem. "Bonbončki", s katerimi smo si radi posladkali življenje (potovanja, koncerti, gledališče, druženja...) niso dosegljivi. To je čas soočenja s samim seboj. Verjetno v teh dneh vsak izmed nas dela inventuro svojega življenja. Kdo sem, kam grem, od kod črpam moč za življenje in njegove preizkušnje, kaj je pomembno in kaj ne. Glasbenike je ta pandemija še posebej težko udarila. Sedaj je čas, za notranjo rast, študij novih partitur, iskanje lepega v intimnem odnosu z energijo kreativnega, brez zunanjih potrjevanj in zunanjega blišča. Tako nekako kot v naravi te dni. Navzven se ne dogaja nič, drevesa so gola, brez listja, sonce se nam zelo sramežljivo prikazuje. Sivina, kamor seže oko. Pa vendar vsi vemo, da pomlad prihaja. Zagotovo prihaja!«

(Adriana Magdovski, akademska pianistka – glasbena umetnost)

B) »V prvi vrsti se poskušam izogniti malodušju in paniki. Slednja je svetu v zgodovini prinesla veliko slabega v obliki terorja, vojn in podobnih tragičnih človeških neumnosti. Kljub raznovrstnim informacijami se trudim zaupati tistim, ki so s svojim znanjem in odprtostjo dokazali, da so zaupanja vredni. V logičnih in včasih pač tudi nekoliko utesnjujočih omejitvah si zmeraj najdem trenutke za ukvarjanje s stvarmi, za katere pred epidemijo pač ni bilo časa in si kljub vsemu privoščiti tudi veliko mero notranje svobode, ki je v teh kriznih časih prav tako nujna, kot je za naša pljuča nujen zrak, in jo v največji meri pravzaprav najdem prav v umetnosti, pa četudi trenutno kdaj le preko ekrana.«

(Borut Gombač, pesnik, pisatelj in dramatik – književna umetnost)

C) *»Pandemija je praktično odrezala vez med gledalci in gledališče. V tem času smo veliko predstav 'odigrali' na spletnih platformah kar je delovalo kot začasna tolažba. Še en dokaz kako pomemben je ta nevidni stik med gledalcem in umetnikom, ki ustvarja edinstveno gledališko izkušnjo, ki ni bila prej in ne potem.«*

(Edward Clug, baletnik in koreograf- plesna umetnost)

D) *»Težke in nemalokrat tudi zapletene razmere, v katerih smo se znašli zaradi epidemije tudi sam kot umetnik zelo občutim, saj imamo umetniki zaradi značilne preobčutljivosti lastnost, da se hitro odzovemo na dogajanja, ki tako globoko zarežejo v naše življenje. Tako sem od lani pa vse do letošnjega januarja ustvaril na desetine oljnih slik in pastelov na temo epidemije z naslovom "Prehajanja", ki odsevajo stisko človeka sredi doslej neznane grožnje.«*

(Ludvik Pandur, slikar – likovna umetnost)

8. Bi želeli še kaj sporočiti o umetnosti?

A) *»Bodimo iskalci lepote. V nas, okoli nas in v drugih. Brezkompromisno in ne glede na okoliščine. To je bistvo umetnosti.«*

(Adriana Magdovski, akademska pianistka – glasbena umetnost)

B) *»Predvsem to, da umetnost ni noben bavbav. Ni nekaj neskončno kompliciranega, zateženega in zato dostopnega le redkim in zelo globokoumnim posameznikom. Vnaprejšnja pravila dojemanja umetnosti namreč ne obstajajo. Sploh pa je ni potrebno zmeraj razumeti ali razlagati. Tudi razgleda na morje ali planine si ne razlagamo, ampak preprosto v njem uživamo. Kdor se torej brez zadržkov in predsodkov odpre umetnosti, temu se bo s polnimi pljuči v vsej svoji širini odprla tudi umetnost sama.«*

(Borut Gombač, pesnik, pisatelj in dramatik – književna umetnost)

C) *»To je to;»«*

(Edward Clug, baletnik in koreograf- plesna umetnost)

D) *»Umetnost je človeški produkt ali, bolj rečeno, produkt človeštva. Za katerikoli čas. Šele v stiski se zavemo, kako nam nekaj manjka. A le ozreti se je treba - umetnost je vedno tu. Dokler bomo tu. In dokler bomo imeli svoj duhovni svet in ustvarjalnost, se nam ni treba bati.«*

(Ludvik Pandur, slikar – likovna umetnost)

3 RAZPRAVA

3.1 Interpretacija pridobljenih podatkov

Naša raziskava je potekala na manjšem vzorcu učencev naše šole in med malim vzorcem umetnikov iz različnih umetniških področij. Kot smo ugotavljali med analizo podatkov, je področje interesov otrok in nabor aktivnosti, dejavnosti, izjemno širok. Zaradi obdelave podatkov in prikazov podatkov smo področja/odgovore družili po njihovih značilnostih, usmeritvah oziroma področjih, kar pa ni vplivalo na vrednotenje hipotez.

3.2 Vrednotenje hipotez

Hipoteza 1: *Mladi zelo ozko opredeljujejo pojem umetnosti in aktivnosti v zvezi njo ter jo najpogosteje povezujejo z glasbo in likovnim izražanjem,*

Na podlagi ankete se je izkazalo, da je hipoteza delno potrjena. Kar 45,3 % anketirancev je odgovorilo, da si pod besedo umetnost predstavljajo slikanje, risanje, kiparjenje.

V manjšem odstotku (16,3%) je sledil ples, zlasti izrazni ples in balet. Glasbe kot samostojne podzvrsti umetnosti niso omenjali.

Hipoteza 2: *Vsak mladostnik se ukvarja z umetnostjo.*

To hipotezo lahko potrdimo. Na vprašanje, ali se ukvarjajo s katero od devetih podzvrsti umetnosti, je sicer pritrnilno odgovorila več kot polovica anketiranih (57,3%). Med učenci, ki so odgovorili pritrnilno, so v enakem odstotku zapisali, da se ukvarjajo z likovno (28,4%), plesno (28,4%) in glasbeno umetnostjo (28,4%).

V osnovni šoli se vsi učenci srečujejo tako z likovno, kot glasbeno umetnostjo, kot samostojnima predmetoma. Pri slovenščini se srečujejo z besedno in književno umetnostjo, kot tudi gledališko in filmsko. V okviru predmeta šport je kot samostojno poglavje tudi ples, ki je ena izmed vej umetnosti. Zatorej menimo, da se vsak mladostnik ukvarja z umetnostjo, vendar pa se pri tem pogosto niti ne zavedajo, da je to, kar počnejo, pravzaprav razvijanje in ustvarjanje umetnosti.

Hipoteza 4: *Država ima pomembno vlogo pri razvoju umetnosti med mladimi.*

62, 4% anketirancev meni, da država dovolj spodbuja umetniško udejstvovanje mladih. Odgovor utemeljijo z dodatnimi odgovori, kot to, da obstaja veliko šol, ki spodbujajo umetnost (plesne, glasbena, ...) in da se v šoli se ponuja veliko umetniških vsebin.

Kar 47, 8 % anketirancev je na vprašanje, s kom se je najpogosteje udeležil umetniških aktivnosti (predstave, muzeji, galerije, koncerti,...), odgovorilo, da s šolo. Ker je tudi naša osnovna šola javna vzgojno izobraževalna ustanova, menimo, da lahko četrto hipotezo potrdimo.

Intervjuvani umetniki so glede spodbude mladih pri spoznavanju/udejstvovanju s strani države različnih mnenj. Pianistka Adriana Magdovski meni, da država mladim glasbenikom nudi dobro podporo (štipendije, priložnosti za koncertno udejstvovanje). Borut Gombač meni, da je z vidika državne finančne podpore slabo poskrbljeno. Ludvik Pandur meni, da navkljub vsemu, kar je že bilo strojenega, »... zeva po mojem prepričanju še velika praznina v vpetosti umetniškega snovanja v ekonomske, družbene in druge vitalne tokove družbe.«

Hipoteza 5: *Umetnost ima pomemben vpliv na življenje posameznika, na njegov odnos do sveta in na njegovo duhovno rast .*

To hipotezo lahko potrdimo. Ko smo mlade povprašali s čim se ukvarjajo v prostem času, še preden smo omenili umetnost, je polovica (50, 4 %) anketiranih odgovorila, da se ukvarja z aktivnostmi, ki so povezane z umetnostjo (ples, risanje, slikanje,...). Prav tako je 57, 3 % anketirancev odgovorilo, da se ukvarja z umetnostjo, kar pomeni, da se jim zdi pomembna za življenje. Mladi vidijo v umetnosti tudi možnost izražanja pozitivnih občutkov.

V intervjujih z znanimi umetniki je vseskozi čutiti pozitivno naravnost do umetnosti. A ne le do umetnosti s katero se ukvarjajo sami, ampak tudi do univerzalne umetnosti. Do lepote izražanja na več različnih načinov, tako skozi glasbo, gib, pisano besedo ali pa sliko. Umetnost vidijo kot univerzalen pojem, ki vzbuja različna čustva in vpliva na odnos človeka do sveta in ga dotika tudi v njegovi duhovni sferi.

3.3 Samoevalvacija raziskovalnih metod in raziskovalnega dela

Menimo, da smo izbrali ustrezno metodologijo raziskovalnih metod in raziskovalnega dela. Ugotovili smo, da je tema v splošnem pojmu še precej neraziskana, saj se večina literature ozko usmerja na vrsto oziroma področje določene umetnosti. Veliko časa smo porabili, da smo iz danih pisnih virov izluščili smernice in teoretična izhodišča, ki veljajo za pojem umetnosti na splošno.

Anketni vprašalnik je bil zastavljen na podlagi hipotez, predvidevanj ter lastnih izkušenj. Na podlagi pridobljenih rezultatov in interpretacije smo videli, da bi se lahko dalo raziskavo opraviti še bolj specializirano oziroma na večjem vzorcu, a smo zaradi omejenih možnosti anketiranja zadovoljni s številom. Zaradi same specifikke anketiranja, saj je anketiranje v veliki meri potekalo med učenci. Naše mnenje je, da bi tudi v drugem okolju prišli do podobnih končnih rezultatov.

Z metodo intervjuja smo pridobili ustne vire ljudi, ki imajo ustrezne reference s področja umetnosti. Tako smo dobili vpogled v razmišljanje umetnikov o umetnosti in hkrati potrditev, da je umetnost zelo univerzalen pojem, ki pa ima velik vpliv na človeka in njegovo celostno delovanje.

Pri obdelavi podatkov nam je koristilo znanje, ki si smo si ga tekom šolanja pridobili v okviru dodatnih dejavnosti iz znanja računalništva, ki jih ponuja šola tekom leta.

4 SKLEP

"Človek mora biti najprej in predvsem človek, potem lahko vsa umetnost izhaja iz tega."

Neznan avtor

Namen naše naloge je bil, da se seznanimo s pojmovanjem umetnosti med mladimi in umetniki. Predpostavili smo, da mladi ozko opredeljujejo pojem umetnosti in aktivnosti v zvezi z njo, ter jo najpogosteje povezujejo z glasbo in likovnim izražanjem. Izhajali smo predvsem iz samega šolskega programa, kjer sta glasbena in likovna umetnost del šolskega kurikulumuma in se mladi s tema panogama seznanjajo od zgodnjega institucionalnega izobraževanja. Rezultati so nas zelo presenetili, saj je kar 45, 3 % anketirancev je odgovorilo, da si pod besedo umetnost predstavljajo slikanje, risanje, kiparjenje, v manjšem deležu je sledil ples, glasba kot samostojna podzvrsti umetnosti sploh ni bila omenjena.

V nadaljevanju smo si zastavili hipotezo, da se vsak mladostnik ukvarja z umetnostjo. To hipotezo smo potrdili s samo teoretično osnovo, da se vsi učenci vsaj v okviru kurikulumuma ukvarjajo z različnimi zvrstmi umetnostmi, hkrati pa smo dobili pozitivno korelacijo tudi pri odgovorih učencev, saj je na vprašanje, ali se ukvarjajo s katero od devetih podzvrsti umetnosti, je sicer pritrdilno odgovorila več kot polovica anketiranih (57, 3%). Če se navežemo na prejšnjo hipotezo, vidimo, da ima država pomembno vlogo pri razvoju umetnosti med mladimi. To lahko podkrepimo s podatkom, da je takšnega mnenja kar 62, 4% anketirancev. Prav tako je kar 47, 8 % anketirancev na vprašanje, s kom se je najpogosteje udeležil umetniških aktivnosti odgovorilo, da s šolo, ki spada pod državno ustanovo. Intervjuji z umetniki so pokazali različno mišljenje glede spodbude države. Pianistka Adriana Magdovski meni, da je dobro poskrbljeno, prav tako režiser in plesalec Edward Clug. Na drugi strani pa pisatelj Borut Gombač in likovni umetnik Ludvik Pandur menita, da bi lahko bilo narejenega več, predvsem s finančne plati, kar so kot glavni razlog za nesposobujanje države pri umetnosti med mladimi, v 61, 4 %, navedli tudi anketiranci.

Z raziskavo se nam je osvetlil še en pomemben vidik glede umetnosti. Vpliv umetnosti na življenje posameznika, na njegov odnos do sveta in duhovno rast je nedvoumen. Skozi mnoga teoretična izhodišča smo spoznali vplive različnih vrst umetnosti na življenje ljudi. Umetnost je lahko spodbuda, zdravilo, vzbuja čustva, ki so lahko pozitivna ali pa tudi negativna. Predvsem je pomembno, da vsak posameznik najde v umetnosti tisto, kar ga bo spodbujalo, motiviralo, v njem vzbujalo pozitivna čustva in mu nudilo tako telesno kot tudi duhovno zadovoljstvo.

5 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Za večino ljudi, ki niso profesionalni umetniki, predstavlja ena ali več panog umetnosti način sprostitve. Glasbeni koncert, obisk galerije, ogled gledališke, plesne predstave ali pa katere druge oblike umetnosti pri nas ponavadi vzbudi pozitivna čustva, nas napolni z energijo, ali pa pomiri. Četudi ni nujno pomembna za naš obstoj, pa je pomembna za kvaliteto našega bivanja. Gospodarske dejavnosti, ekonomijo in podobne panoge vidimo kot telo družbe, umetnost pa predstavlja dušo družbe. Tako kot je za človeka pomemben zdrav duh v zdravem telesu, je za družbo pomembna umetnost. Umetnost družbo bogati in ji daje smisel.

Z našo raziskovalno nalogo želimo mladim sporočiti, da je pomembno, da o umetnosti razmišljamo, jo konzumiramo in ji damo veljavo. Sporočiti želimo, da ima šola kot vzgojno-izobraževalna institucija pomembno vlogo pri spoznavanju različnih vrst umetnosti v odraščanju vsakega učenca. Zanimarljiva ni tudi vloga družine pri privzganju in razvijanju estetskega čuta in naklonjenosti do umetnosti.

6 VIRI IN LITERATURA

- Akademija umetnosti. Univerza v Novi Gorici. Pridobljeno s <http://vsu.ung.si/skupnost/blog/valerija-zabret/zakaj-imam-rada-umetnost>
- Butina, M. (2000). Mala likovna teorija. Ljubljana: Debora.
- Caf, B. (2008). Umetnostna terapija. V šoli in vrtcu, 13 (1), 28-33.
- Kos, N. (1982). Ples – od kod in kam. Zveza kulturnih organizacij Slovenije: Ljubljana.
- Kroflič, B. (1992). Ustvarjanje skozi gib. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Kroflič, B. (1999). Ustvarjalni gib, tretja razsežnost pouka. Zbirka ALFA (2/99). Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Kroflič, R. (2007). Vzgojna vrednost estetske izkušnje. Sodobna pedagogika, 58 (3), 12-30
- Myvadesigns (b.d.) Katere vrste umetnosti obstajajo. Pridobljeno s <https://sl.myvadesigns.com/3273925-what-types-of-art-exist>
- Paravan, P. (b.d.). Umetnost 1. Umetnostna zgodovina. Program Ekonomski tehnik. Ljudska univerza Nova Gorica. Pridobljeno s <http://www.lung.si/ekt/UMETNOST1.pdf>
- Pečjak, V. (1987). Misliti, delati, živeti ustvarjalno. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Sachs, Curt (1997). Svetovna zgodovina plesa. Znanstveno in publicistično središče: Ljubljana.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika (b.d.). Pridobljeno s <https://fran.si/130/sskj-slovar-slovenskega-knjiznega-jezika>
- Vogelnik M. (1996). Likovnost v skupini in umetnostna terapija. Koper: Vita.
- Vogelnik, M. (1993). Ustvarjalni gib. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.
- Wikipedija. (b. d.). Likovna umetnost. https://sl.wikipedia.org/wiki/Likovna_umetnost
- Wikipedija. (b.d.). Ples. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Ples>
- Wikipedija (b.d.). Spletna umetnost. https://sl.wikipedia.org/wiki/Spletna_umetnost
- Wikipedija (b. d.). Umetnost. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Umetnost>

7 PRILOGE

Priloga 1:

ANKETA

Pozdravljen/-a. Sva sedmošolki in pripravljava raziskovalno nalogo s področja umetnosti. Vljudno te prosiva, da rešiš anonimno anketo in nama tako pomagaš pri raziskovanju. Za pomoč se ti najlepše zahvaljujema.

1. **Spol (obkrožite):** M Ž

2. **Razred (obkrožite):**

a. 5. razred

b. 6. razred

c. 7. razred

č. 8. razred

d. 9. razred

3. **S čim se ukvarjaš v prostem času?**

4. **Zapiši kaj si predstavljaš pod besedo umetnost?**

5. **V literaturi zasledimo, da lahko umetnost razvrstimo v 9 podzvrsti umetnosti (glasbena umetnost, likovna umetnost, gledališče, film, plesna umetnost, besedna umetnost, spletna umetnost, uporabna umetnost, književna umetnost). Ali se ukvarjaš s katero izmed zapisanih?**

DA NE

5. 1. **Če si na prejšnje vprašanje odgovoril z NE, zapiši zakaj se ne ukvarjaš z umetnostjo?**

5. 2. **Če si na vprašanje pod št. 5. odgovoril z DA, zapiši s katero umetnostjo se ukvarjaš.**

5. 2. 1. Koliko denarja mesečno zapraviš za ukvarjanje s »tvojo umetnostjo«?

- a) do 10 €
- b) med 10 € in 30€
- c) 30 € ali več

6. S kom si se udeležil umetniških aktivnosti (predstave, muzeji, galerije, koncerti,...) najpogosteje?

- a. s starši
- b. s starimi starši
- c. s prijatelji
- č. s šolo
- d. drugo (zapiši): _____

7. Katera področja umetnosti, po tvojem mnenju, so mladim blizu - so z njo povezani (označi z X na lestvici od 1 (sploh niso povezani) do 5 (zelo povezani)).

	Sploh niso povezani	Niso povezani	Občasno povezani	So povezani	So zelo povezani
Glasbena umetnost					
Likovna umetnost					
Gledališka umetnost					
Filmska umetnost					
Plesna umetnost					
Besedna umetnost					
Spletna umetnost					
Uporabna umetnost					
Književna umetnost					

8. Ali meniš, da država dovolj spodbuja umetniško udejstvovanje mladih?

- a. DA, ker (zapiši) _____
- b. NE, ker (zapiši) _____

9. Kaj meniš, kako se počutijo umetniki v času epidemije?

Hvala za sodelovanje.

PRILOGA 2:

Intervju

Kako bi v 3 povedih opisali kaj za vas predstavlja beseda UMETNOST?

Kdo vas je navdušil za * umetnost oz. kdaj ste začutili ljubezen/naklonjenost do * umetnosti? (* zapišemo/napovemo v intervju vrsto umetnosti s katero se intervjuvanec ukvarja)

Ali vas je družina podpirala pri razvoju vašega talenta?

Katera veja vašega področja vam je najljubša in zakaj?

Ali menite, da država dovolj spodbuja mlade v poznavanju/udejstvovanju v umetnosti? Imate kakšne predloge?

Kako bi vi vaše področje umetniškega ustvarjanja predstavili kot zanimivega mladim?

Trenutno se nahajamo v zelo posebni situaciji, epidemiji. Kako vi kot umetnik čutite ta čas?

Bi želeli še kaj sporočiti o umetnosti?